

Vi havde simpelthen braget nogle fuldstændig møre døre ned

Samtaler med Flemming Mouritsen i perioden 2008 til 2012 ved Herdis Toft og Karin Esmann Knudsen

Du opslår som den første underviser et emne i børnelitteratur på universitetet. Hvordan går det til?

– I 1967 sætter jeg mig udenfor universitetslivet ved at få barn, ved at undervise på Socialpædagogisk Seminarium og ved at have mine specialeprojekter kørende. Der var to af dem i rad og række. Jeg kommer tilbage i 1969 og afleverer speciale lige efter nytår.

Samtidig var jeg med i en gruppe sammen med Doctor og Fjord; vi lavede en ny konferens, som jeg mener, er det bedst sammenskruede studium, der er lavet på universitetet. Magisterkonferensen blev en videnskabelig uddannelsesflade, der rummede både større opgaveforløb, nogle akademiske områder, man skulle have tilgodeset, og så et år til en afhandling.

Samtidig har jeg undervisning på børnehaveseminariet. Og hvad Fanden skulle jeg på det sted, rent ud sagt? Det var sjovt nok, men jeg kom med min universitetsbaggrund, og samtidig var der en bekendtgørelse, hvor litteraturfaget var et fag, der skilte sig ud fra de øvrige skabende fag, der var musiske, praksisorienterede. Litteraturfaget var desuden overhovedet ikke børne- eller pædagogikorienteret; det var et fag, der handlede om den enkelte personlige udvikling. Det lå som et dannelsesfag, men det hed personlig udvikling. Det var altså et dannelsesfag i mere traditionel klassisk forstand, til per-

sonlig modning og indsigt og den slags. Stort set frit slag, ikke noget krav om, at pædagogerne skulle vide noget om børnelitteratur fx, ligesom der heller ikke var krav om, at de der pædagoger skulle vide noget bestemt om børnemusik eller andet. Man kunne, hvis man ville, men det var ikke det det gik ud på.

Det betød, at det var fabelagtig vanskeligt, fordi der dels var det nykritiske opbrud, dels var der modernismen. Og for mig selv havde det været et spørgsmål om at få læst mig i niveau med modernismen. Jeg gjorde så det, at jeg på Børnehaveseminariet læste nogle tekster, som jeg syntes var interessante slet og ret, og som havde et børnetema. Det var godt nok ikke planen fra bekendtgørelsens side. Men vi læste fx Villy Sørensens *Blot en drengestreg* (*Sære historier*, 1953), et rimeligt sikkert hit, vi læste Cecil Bødkers noveller, *Øjet* (1961), og selvfølgelig klassisk stof som Tove Ditlevsen og forskelligt andet, Frank Jæger, som havde nogle sjove digte.

Det handlede om at lave et lyrikudvalg og et tekstudvalg og noget med børn og barndom. Men for mig var det jo også et spørgsmål om at analysere på de tekster. Det betød så, at der måske kun var en tre fire stykker i en klasse, der egentlig var interesseret i undervisningen. Dengang fik jeg sgu' mit realitetschok med hensyn til at undervise. Det er ikke løgn, at jeg faktisk havde det klassiske håb om, at jeg brækkede benet på vej på cykel derud.

Og så de der gimper. Man var jo skræmt ned i et hul. Det jeg søgte, var at få en dialog i gang. Den eneste, der var til at snakke med, var Ebba Strange, men de andre var nu sjove. Jytte Rahbek i musik og Bertha med Hop og Spring. Jo, der lå noget, som fx at de skulle lave en billedbog i *Praktisk børnehavegerning*. Det var Bente og Ebba der tog sig af det. Den snablede jeg op, de sad med akvarel og nogle kørte jo helt over i noget svuppet Rudolf Steiner-pastel. Jeg var ikke rigtig med i det, men jeg stjal det nok.

I 1950'erne er der heftige debatter som fx tegneseriedebatter og skoledebatter. Det er nu først i 1968, det bryder igennem, men der er en opmærksomhed i hele 1960'erne, hvor vi får nogle nye debatopkørsler, der virkelig vil noget og som udrydder resterne af hele det autoritære system og den autoritære pædagogik.

Men der sker også en fornyelse af børnelitteraturen, og der opstår en opmærksomhed på børnekultur, ikke bare som indoktrinering i moralsk eller pædagogisk forstand og heller ikke indlæringsmæssigt. Og det betyder faktisk, igen på baggrund af den kulturradikale tradition fra fx Egon Mathiesen og Sven Møller Kristensen, at den kunstneriske dimension bliver opprioriteret.

Kunstbegrebet bliver etableret igen fra begyndelsen af tresserne. Der er Cecil Bødker, der er Ribbjerg, og de skriver alle sammen børnebøger, faktisk, og der kommer et opbrud i billedbogen. Der kommer et opgør og en kritik af kommerialiseringen, af Clevinismen, og de påklædte dyr i Scarrys billedbøger bliver en idiosynkrasi. Sigvaldi kommer på banen i 1967. Det sker altsammen i 1967. Akademiet udskriver sin pris, den første *Silas*-bog

udkommer i 1967, også Ole Lund Kirkegaards første bog og Benny Andersens bog om Snøvsen. Vagn Steen kører virkelig frontalt med et børneforfatterskab på dette tidspunkt. Han spillede en stor rolle i mit system.

Alt sammen betyder det, at der i tiden ligger en nyformulering af børnekulturen. Børnekulturbegrebet er faktisk fremme, forstået som medier for børn, både litteratur og nyere medier og forskelligt andet. Og vi har hele debatten om det kommercielle og om massemedier og den slags, både når det var litteratur og TV og tegneserier.

Samtidig er der sket en åbning i bredden. Vi får det udvidede tekstbegreb, og der kommer nye dimensioner, dvs. nye sider af, hvad litteraturen går ud på, og det er dér begrebet om kontekstualisering slår igennem. Jeg har det lidt med at 1960'erne i almindelighed, specielt slutningen af det tiår, er en åben våge i alle systemerne. Det er også dér, professorvældet bliver rendt ned, over nat.

Jeg sad og snakkede med Søren Vinterberg i et kollektiv ude i Hellerup, om hvad der egentlig var sket. Hvordan kom vi videre efter den røde bog *Børn, litteratur, samfund*. Pil Dahlerup var begyndt at anmelde børnelitteratur i *Information* først i 1970'erne. Så blev Munksgaard-gruppen dannet. Vi sad og snakkede om, at det, der var sket, var at vi simpelthen havde bragt nogle fuldstændig møre døre ned. Det, vi havde været, var et slags vehikel for restaureringen af systemet på nogle nye betingelser, og det er det, der er sket successivt senere. Og det skete før skiftet i venstrefløjshistorien og i fagopbruddene på universiteterne og i kunstarterne. Der var ingen, der rigtig kunne mærke det eller kunne se det, og jeg selv var blåøjet

langt op i firserne, men det var dér vendepunktet var, i 1973-74. Og så kommer alle forbeningerne og politiseringerne og lektorvældet på universiteterne, og så

kommer pædagogiseringen og Ritt Bjerregaards perspektivplaner. Det er det, der er implementeret nu.

Portræt af et liv

Det er en dreng. Han er noget af en rod. Gider ikke rigtig noget, tosker for det meste rastløs omkring. Driller, larmer op. Det eneste han gider nogen gange, er at lave ler. Han laver mest »skidt«-dyr af ler: måger, rotter, orm, krager, mus.

Den slags. Det er han ret god til. Når de er lavet, pløkker han dem som regel ud igen.

Sådan også en dag. Han har siddet koncentreret og lavet en figur. Det er som en stump rør; inde i det sidder et underligt rotteagtigt væsen.

– Hva har du lavet dér? Spørger en voksen.

– En rotte.

– Hva, er det en rotte?

– Ja, det er en rotte, der kikker ud på friheden.

– Hvad er det for en rotte?

– Det er et barn.

(Publ. i Information 24. november 1983)